

Євдокимова І. О.,*кандидат філологічних наук,**доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови**Одеського національного університету імені І. І. Мечникова**<https://orcid.org/0000-0002-7235-6466>***Ханіна О. В.,***кандидат філологічних наук,**доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови**Одеського національного університету імені І. І. Мечникова**<https://orcid.org/0000-0002-8533-4602>*

КОМУНІКАТИВНІ СИТУАЦІЇ ПОРУШЕННЯ ВЕРБАЛЬНИХ ТАБУ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ БРИТАНСЬКИХ ФІЛЬМІВ)

Анотація. Стаття присвячена аналізу комунікативних ситуацій порушення різних видів табу в британській лінгвокультурі. Матеріалом дослідження послужили діалогічні епізоди з британських фільмів ХХІ століття. Вербальні табу визначаються як заборона на вживання грубих і нецензурних виразів, а також недоречних у певній комунікативній ситуації мовленнєвих формул, використаних без урахування статусно-рольових відносин між комунікантами. Порушення табу є сигналом, що комунікація знаходиться під загрозою зриву. В статті аналізуються різні класифікації табу, такі як розподіл табу на особистісно-тезаурусні, культурно-узуальні та міжкультурно зумовлені табу. За формою експлікації комунікативні табу поділяють на вербальні, невербальні та тематичні. Комунікативні табу також поділяють на жорсткі заборони, природні заборони, та конвенційні заборони певної культури, що відображають норми спілкування тієї чи іншої соціальної групи. Найбільш небезпечними для комунікації в статті визнані порушення табу, виражені в образі людини за расовою, національною, релігійною та іншою приналежністю та образи розумових й фізичних здібностей, зовнішнього вигляду, віку, фактів біографії. В статті доведено, що образливими висловлюваннями можуть бути слова і вислови, що містять пряме або опосередковане твердження про належність особи до суспільно ганебних соціальних верств (люди без постійного місця проживання; жебраки; алкогольно або наркозалежні; повії). Було виявлено, що грубі і нецензурні вирази використовуються як з наміром образити, принизити адресата, так і без такого наміру, не маючи при цьому конкретного адресата, з метою розрядити внутрішню напругу, виплеснувши власні емоції. Негативною реакцією комунікантів на порушення табу є прояв подиву, гніву, іронії; відсутність прогнозованої реакції з боку адресата; небажана зміна емоційного чи фізичного стану адресата; припинення спілкування; ухилення від відповіді або протест; суспільне засудження.

Ключові слова: лінгвокультура, ефективність комунікації, табу, комунікативна ситуація, комунікативна реакція.

Постановка проблеми. Проблема комунікативних табу є одним із найскладніших і маловивчених питань сучасної лінгвістики, оскільки табу відноситься до сфери «мовчазних

угод» між представниками тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти, що ускладнює їх виявлення та формулювання.

Очевидно, що комунікативні табу впливають на ефективність спілкування: порушення табу призводить до комунікативних невдач і збоїв, а їх дотримання сприяє успішній комунікації [1; 2; 3]. Отже, **актуальність** дослідження зумовлена посиленням інтересом до комунікативних досліджень ефективності спілкування і визначається необхідністю виявлення ролі табу у комунікації.

І. І. Сєрякова справедливо наголошує, що різні культури мають різні комунікативні стандарти щодо того, що вважається образливим або неприйнятним [4, с. 142]. Як зазначають Н. Ю. Дьоміна та Л. В. Савілова, непристойність слід розуміти як невідповідність етичним та культурним нормам конкретного соціуму. Проте, образливі слова та вульгаризми входять до пасивного словника носіїв мови з потенційною можливістю вживання у певних ситуаціях [1, с. 7].

Виявлення та опис комунікативних табу передбачає аналіз висловлювань, що містять грубі та нецензурні вирази, які по суті є ситуаціями порушення заборони на вживання у мовленні подібної лексики. Негативна реакція адресата є «сигналом» того, що відбулося порушення заборони на вживання даної категорії слів, і свідчить про те, що норма існує в даній лінгвокультурі і наказує її дотримуватися.

Метою пропонованої розвідки є аналіз комунікативних ситуацій порушення різних видів табу в британській лінгвокультурі.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: 1) систематизувати наявні підходи до розуміння феномену табу; 2) вивчити існуючі у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці класифікації табу; 3) виявити та описати комунікативні ситуації порушення табу в британській лінгвокультурі.

Матеріалом дослідження послужили діалогічні епізоди з британських фільмів ХХІ століття, в яких персонажі порушували комунікативні табу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відомо, що феномен табу (від полінезійських слів *ta* – «відзначати», «виділяти», *pu* – «цілком», тобто *tapu* > *tabu* – «цілком виділений», «особливо відзначений») вперше був описаний англійським

мореплавцем і дослідником Дж. Куком у 1771 р. як релігійно-обрядова настанова у аборигенів островів Тонга (Полінезія). Сам Дж. Кук пояснював табу як «щось таємниче», пов'язане з релігією [3, с. 111].

Найбільш відомими концепціями, що пояснюють походження, зміст та функціонування табу, є праці «The Golden Bough: A Study in Magic and Religion» Дж. Фрезера [5] та «Totem and Taboo» З. Фрейда [6].

У розумінні Дж. Фрезера табу є негативними розпорядженнями або категоричними заборонами на релігійній або магійній основі, порушення яких карається надприродними силами [5]. Згідно з дослідником, табу виникли і сформувалися ще на стадії первісних забобонів і були системою заборон, що регламентує життя індивідів і груп. Табу охоплювали всі сфери життя і поширювалися на тіло людини та частини тіла; спілкування; сексуальні та шлюбні відносини; різноманітні форми та види поведінки; їжу; тварин та рослини; матеріальні предмети; відвідування певних місць та т.і. Порушення табу, у відповідності до існуючих забобонів і традицій, каралося надприродними силами, богами, духами у вигляді псування, хвороби або смерті і могло спричинити різні соціальні санкції з боку спільнот та їх лідерів [там само].

З. Фрейд пропонує психоаналітичну теорію виникнення моральних, релігійних та правових норм, первісною формою яких є табу. Він вважає, що «табу є найдавнішим неписаним законодавчим кодексом людства» і сходить до часів, що передували будь-якій релігії [6, с. 39]. Вчений аналізує сутність табу, природу їх походження та поширення. На думку З. Фрейда, табу виявляється у заборонах та обмеженнях; табу викликає «священний трепет» і потребує обережності [там само, с. 38]. З. Фрейд підкреслює, що табу виникають унаслідок несвідомого непереборного страху і що порушення табу призведе до біди [там само, с. 52].

У сучасних дослідженнях феномен табу інтерпретують ширше: дослідники не акцентують увагу на релігійній або соціальній природі цього явища, а розглядають табу як заборону вчиняти певні дії чи заборону вимовляти ті чи інші слова, висловлювання [1; 2]. Порушення табу наразі вважається сигналом, що комунікація знаходиться під загрозою зриву. Будь-яке відхилення від прийнятих норм є реальною загрозою виникнення конфлікту, ознакою якого є негативна реакція учасників спілкування та припинення спілкування [7, с. 38].

Особливий науковий інтерес становить вивчення табу у межах комунікативних досліджень ефективності спілкування. Наразі табу розглядаються як норми комунікативного етикету, які є обов'язковими для виконання, невиконання яких привертає увагу оточуючих і викликає їх засудження [8; 9]. Згідно з О. М. Хавкіною, комунікативні табу виступають як етичні чи моральні заборони та обмеження, пов'язані з необхідністю збереження обличчя адресата, із заборонаю на заподіяння моральної шкоди іншому, з необхідністю стримувати негативні емоції, пом'якшувати чи вуалювати негативну інформацію, не допускати приниження людської гідності [2].

Лінгвісти розрізняють три типи комунікативних табу: 1) жорсткі заборони, що становлять вимогу уникати грубих і непристойних виразів, жестів, натяків та непристойної поведінки у ситуаціях офіційного спілкування або у присутності незнайомих людей, жінок, дітей; 2) природні заборони, що стосуються норм поведінки, з урахуванням почуттів людей;

забороняється сміятися на похороні, вимовляти прокляття на весіллі, ставити питання особистого характеру незнайомим людям, виказувати знаки неповаги старшим; 3) конвенційні заборони певної культури, що відображають норми спілкування тієї чи іншої соціальної групи чи етнокультурної спільноти [7; 8; 9].

В залежності від «аудиторії» табу виділяють наступні види табу: 1) особистісно-тезаурусні; 2) культурно-узуальні табу; 3) міжкультурно зумовлені табу [6; 8; 9]. **Особистісно-тезаурусні** табу визначають внутрішню потребу індивіда уникати у процесі спілкування певних слів, тим, дій чи поведінки загалом. Вони пов'язані з особистим досвідом комуніканта, тому є непередбачуваними та спонтанними. Подібні табу називають індивідуальними, це заборони, що вербалізуються конкретним комунікантом у конкретній комунікативній ситуації. **Культурно-узуальні** табу є загальноприйнятими заборонами в рамках певної лінгвокультури. Під **міжкультурно-обумовленими** табу маються на увазі заборони, зумовлені міжкультурними відмінностями, невідповідністю систем цінностей, етнічними стереотипами чи наміром приховати важливу інформацію від «чужих». Такі табу регулюють взаємодію представників різних лінгвокультур.

Комунікативні табу поділяють на: 1) **мовні**, що забороняють використання певних слів та виразів; 2) **невербальні**, які забороняють використання деяких компонентів невербального спілкування; 3) **тематичні**, що забороняють стосуватися потенційно конфліктних та недоречних тем [2; 10].

У нашому дослідженні ми звернемося саме до вербальних табу, під якими розуміємо заборону на вживання грубих і нецензурних виразів, а також недоречних у тій чи іншій комунікативній ситуації мовленнєвих формул, використаних без урахування статусно-рольових відносин між комунікантами.

Психолінгвіст Т. Джей вважає, що використання лайливих слів є порушенням табу [9; 11]. Саме з цієї причини дослідник вважає за доцільне використовувати у своїх роботах терміни «табуїзована лексика» (taboo words) і «нецензурна лексика» (swear words) як рівнозначних та взаємозамінних термінів [9, с. 153].

К. Аллан та К. Берідж класифікують табуїзми за такими темами:

- тіло та його неприємні виділення (піт, соплі, фекалії, менструальна рідина);
- статеві органи, статеві акти, сечовипускання, дефекація;
- хвороби, смерть та вбивство (включаючи полювання та рибальство);
- називання, звертання, торкання та спостереження за людьми та священними істотами, об'єктами та місцями [8, с. 20].

Виявлення та опис комунікативних табу, є можливим при аналізі та описі ситуацій їх порушення та зіставленні реакції адресатів на ці порушення. Спостереження над ситуаціями порушення різних типів табу у персональному мовленні британського кінодискурсу свідчить про те, що найчастіше негативна реакція комунікантів на подібне порушення виражається: 1) певною мірою подиву і гніву; 2) у прояві іронії; 3) у відсутності прогнозованої реакції з боку адресата; 4) у небажаній зміні емоційного чи фізичного стану адресата; 5) у повній відсутності інтересу до спілкування та його припинення; 6) у мовчанні, що позначає ухилення від відповіді, самоусунення або протест;

7) у суспільному засудженні. При цьому ступінь емоційності реакції є показником серйозності порушення.

Аналіз комунікативних ситуацій надає нам можливість враховувати і той факт, що ефективність / неефективність комунікації обумовлена багатьма чинниками: зовнішніми умовами спілкування, особистісними рисами, віком, статусом комунікантів, ступенем знайомства та іншими.

Аналіз вибірки свідчить про те, що в британській лінгвокультурі, як і в будь-якій іншій, використання у мовленні грубих та нецензурних виразів є неприйнятним. Було виявлено, що грубі і нецензурні вирази можуть використовуватися в мовленні як з наміром образити, принизити або зганьбити адресата, так і без такого наміру, не маючи при цьому конкретного адресата, з метою розрядити внутрішню напругу, виплеснувши власні емоції. Поза всяким сумнівом, вживання у мовленні висловлювань, що містять прямий умисел на образу особи, є порушенням вербальних табу і є неприпустимим у спілкуванні. У ситуаціях емоційного напруження потенційно можливе вживання грубих і нецензурних слів і виразів без наміру образити будь-кого.

Розглянемо ситуації порушення вербальних табу, здійснюваних вживанням у мовленні грубих і нецензурних слів і виразів, які містять у своїй семантиці намір мовця образити людину (предмет, явище).

Образливими висловлюваннями можуть бути слова і вислови, що містять пряме або опосередковане твердження про належність особи до суспільно ганебних соціальних верств (люди без постійного місця проживання; ті, що живуть жебрацтвом; алкогольно або наркозалежні; повії і т.п.). Розглянемо діалог із фільму режисера М. Ньюелла «Four weddings and a funeral»:

Charles: Do you know who the girl in the black hat is?

Fiona: Name's Carrie.

Charles: She is pretty.

Fiona: American.

Charles: Interesting.

Fiona: Slut.

Charles: Really? [Four weddings and a funeral, 1993].

У аналізованому прикладі Фіона виражає ставлення до іншої дівчини, використовуючи нецензурне слово «slut», що у своїй семантиці містить образу, отже, це слово належить до вербальних табу. Незважаючи на те, що розмова відбувається між друзями в неформальній обстановці, спостерігається небажана зміна емоційного стану Чарльза, що виражається в почутті незручності, розчаруванні, мовчанні.

У наступному прикладі з художнього фільму режисера Стефана Елліота «Easy Virtue» також спостерігаємо образу комуніканта, яка містить натяк на його приналежність до соціальних низів суспільства. В англійській сім'ї Вітекер, що дотримується класичних англійських традицій, мати отримує телеграму від сина Джона, де він повідомляє про своє одруження. Обранкою Джона є молода американка Ларіта, яка є прихильницею сучасних поглядів і якій чужі британські традиції. Отже звістка про шлюб не викликає радості у членів сім'ї Вітекер:

Mother: Oh! That stupid, stupid, stupid boy!

Daughter 2: What's happened? Has there been an accident?

Daughter 1: It's John? He has married that f-f-f ...

Father: Francophile?

Daughter 1: F-f-f ...

Father: Pharmacist?

Mother: Don't be absurd. We don't know anything about this woman.

Daughter 2: John married the floozy. How exciting! [Easy Virtue, 2008].

Як бачимо, один із учасників комунікації намагається висловити своє негативне ставлення до третьої особи, використовуючи грубе слово «floozy», що у своїй семантиці містить натяк на приналежність особи до суспільно засуджуваних соціальних верств. Вживання цього слова у мовленні є порушенням вербальних табу. Спостерігаємо негативну реакцію з боку батька, виражену емоцією невдоволення, а також спробою (нехай і в іронічній формі) не допустити вимовлення слова вголос. Подібна реакція свідчить про порушення загальноприйнятих норм, що забороняють використовувати у мовленні грубі та нецензурні вирази образливого характеру.

Уривок з художнього фільму «Notes on a scandal» також містить приклад порушення вербальних табу, вираженого використанням нецензурного слова, що в своїй семантиці містить образу. Епізод відкривається сценою бійки між учнями однієї з англійських шкіл. Спроби молодого викладача Шеби Харт розрізнити бійців не увінчалися успіхом. Це вдається зробити іншому викладачеві – Барбарі Коветт. Далі відбудеться бесіда з призвідниками бійки:

Barbara: Don't play here with me, Connolly. Yes? Brain, mouth, speak.

Steven: He was staying stuff about Miss. It was bang out of order.

Barbara: What did you say?

Davis: I never said nothing, Miss.

Barbara: "I didn't say anything"! What did he say? Come on!

Steven: He said she is a tart. He said he gave her one up the arse.

Barbara: Did you, indeed? Odious boy. Apologize at once [Notes on a scandal, 2006].

Отже, реакція учасників комунікації на факт образи, що містить натяк на аморальний спосіб життя і приналежність до суспільно ганебних соціальних верств, є вкрай негативною. Образа спричиняє конфлікт. Також спостерігається зміна емоційного стану адресата (Sheba) в гірший бік (засмучені почуття, незручність, почуття образи). Згодом комунікант (Davis) вибачається за провину. Крім цього, за сюжетом стає очевидним, що образа тягне за собою покарання. Подібна реакція дозволяє стверджувати, що образа, виражена в непристойній формі, є порушенням табу на вживання подібної лексики.

Розглянемо епізод художнього фільму «A Street Cat Named Bob». Джеймс Боуен – юнак, який відновлюється від наркотичної залежності. У новорічний вечір він приходить у будинок свого батька привітати його з прийдешніми святами. У батька другий шлюб, у якому він виховує двох маленьких доньок. Відносини з батьком у Джеймса є складними, батько не радий візиту сина, сестри також зустрічають Джеймса насторожено. Одна з дівчаток каже Джеймсу, що їхня мама не любить його, бо він наркоман. Інша починає обзивати його. Батько намагається утихомирити дочок, але йому це не вдається:

Father: Girls, you remember your brother. Pris, Faith, this is James.

Pris: And Mummy says you are a junkie.

James: She says I'm a junkie.

Father: Stop it, girls! Where did she get that idea from? You

can't be here. We've got guests coming. Girls, Mummy will be down in a minute.

James: I thought you said New Year's would be okay.

Father: I said "may be". You should have called.

Pris: He's a junkie. He's a junkie.

Father: Stop.

Pris: James is a junkie.

James: A recovering addict, actually [A Street Cat Named Bob, 2016].

Отже, реакція учасників комунікації на образливі репліки, що містять пряме твердження про приналежність особи до суспільно ганебних соціальних верств, є негативною. Емоційний стан Джеймса різко змінюється на гірший бік. Він не знає, як реагувати на ситуацію. Спроба виправдатись тим, що він проходить курс реабілітації від наркотичної залежності, виявляється невдалою. Зрештою Джеймс змушений піти з дому батька. Ситуація постає як край невдачі внаслідок порушення учасниками норм спілкування, які забороняють образливі слова.

В епізоді з художнього фільму «Flashbacks of a Fool» один з учасників комунікації (Hubble) негативно відгукується про пакистанців і темношкірих, використовуючи грубу лексику. Реакція учасників комунікації порушення табу є вкрай негативною. Один із комунікантів грубо перериває мовця, за реакцією інших очевидно, що їм неприємний комунікант та його висловлювання, що містять образу за расовою та національною приналежністю:

Nick: My grandma doesn't like foreigners. She thinks of Indians and Africans as animals. She saw a man in a turban and said, "If they live in this country, they should be forced to wear civilized clothes".

Hubble: Well, she's right, isn't she? Fucking niggers and Pakis! Coming over here, taking our jobs.

Joe: Shut up, Hubble, you prat [Flashbacks of a Fool, 2008].

Епізод із художнього фільму «Nowhere boy» містить образу зовнішності комуніканта. У грубій формі висміюється надмірна вага співрозмовника. Негативна реакція адресата виявляється у образливих висловлюваннях на адресу адресанта. Крім цього, один із учасників комунікації, який не бере участі в словесній суперечці, попереджає адресанта про можливу розправу за подібні репліки:

John: Hey, Tarbuck, keep out of the chippie, you fat bastard.

Tarbuck: Lennon, you prick!

John's friend: He thinks he is hard.

John: He couldn't batter a fish [Nowhere Boy, 2009].

В іншому епізоді цього ж фільму персонаж використовує нецензурні вислови, не маючи прямого наміру образити будь-кого з присутніх. Вживання грубих слів мотивоване станом емоційної напруги мовця. Тим не менш, реакція присутніх (мама закриває вуха дітям, присутні здивовано переглядаються, деякі опускають очі від збентеження) свідчить, що нецензурна лексика не є припустимою у публічному вживанні (дія відбувається на святі на честь дня народження головного героя), особливо у присутності дітей:

Guests: Give us a few words, Johnny boy.

John: Cock, balls, fuck! Is that allowed?

Guests: Speech! Speech! [Nowhere Boy, 2009].

Таким чином, в ході аналізу епізодів британського кіно було встановлено, що в британській лінгвокультурі до жорстких табу належать грубі та нецензурні вирази. Порушення

вербальних табу, виражене вживанням у мовленні грубих і нецензурних виразів, не завжди мотивовано наміром образити співрозмовника, такі вирази можуть бути елементами фатичної комунікації, що виконують емоційно-експресивну функцію.

Висновки. Табу розглядаються як норми комунікативного етикету, які є обов'язковими для виконання, а невиконання яких привертає увагу оточуючих і викликає їх засудження. Порушення табу є сигналом, що комунікація знаходиться під загрозою зриву. Відхилення від прийнятих норм є загрозою виникнення конфлікту, ознакою якого є негативна реакція учасників спілкування та припинення спілкування.

Вербальні табу – це заборона на вживання грубих і нецензурних виразів, а також недоречних у тій чи іншій комунікативній ситуації мовленнєвих формул, використаних без урахування статусно-рольових відносин між комунікантами. До вербальних табу британської лінгвокультури відносимо: 1) грубі та нецензурні слова та вирази, що мають у своїй семантиці намір мовця образити людину (явище, предмет); 2) грубі та нецензурні слова та вирази, які не є за змістом образливими для особи (явища, предмета); 3) недоречні мовленнєві формули, використані без урахування статусно-рольових відносин між комунікантами.

Найбільш небезпечними для комунікації вважаємо образи, виражені в непристойній формі: 1) за расовою, національною, релігійною та іншою приналежністю та 2) такі, що негативно характеризують особисті риси, розумові та фізичні здібності, зовнішній вигляд, вік, факти біографії індивіда. Грубі та нецензурні вирази, які використовуються без наміру образити особу (предмет, явище), сприймаються як непристойні та неприпустимі в британській лінгвокультурі. Негативна реакція комунікантів на порушення табу виявляється у прояві подиву, гніву, іронії; у відсутності прогнозованої реакції з боку адресата; у небажаній зміні емоційного чи фізичного стану адресата; у припиненні спілкування; ухиленні від відповіді або протесті; у суспільному засудженні.

Література:

1. Дьоміна Н.Ю., Савілова Л.В. Лінгвістична інтерпретація вульгаризмів. *Сучасний стан та перспективи розвитку науки, освіти, технологій та суспільства* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (9 лютого 2023 р.). Кременчук, 2023. С. 7–9. URL: <http://www.economics.in.ua/2023/02/9-2.html>
2. Хавкіна О. М. Еволюція табуованої лексики в сучасній англійській мові: лінгвальні та соціальні чинники. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 26(94). С. 90–94. [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-26\(94\)-90-94](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-26(94)-90-94)
3. Steiner F. Taboo, Truth and Religion. Oxford: Berghahn Books, 1999. 304 p.
4. Серякова І.І. Евфемізми в англійській фразеології: еколінгвістичний перекладацький аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 35 (74) № 1. Ч. 1. Київ, 2024. С. 142–147. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.1.1/24>
5. Frazer J.G. The Golden Bough: A Study in Magic and Religion. 3rd ed. Oxford University Press, 2009. 858 p.
6. Freud S. Totem and Taboo. W. W. Norton & Company, 1990. 248 p.
7. Freitas E. Taboo in Advertising. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamin's Publishing Company, 2008. 241 p.
8. Allan K., Burridge K. Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 303 p.

9. Jay T. The utility and ubiquity of taboo words. *Perspectives on Psychological Science*. 2009. Vol. 4, № 2. P. 153–161.
10. Fox K. *Watching the English: The Hidden Rules of English Behavior*. John Murray Business, 2014. 228 p.
11. Jay T., Caldwell-Harris C., King K. Recalling taboo and non-taboo words. *American Journal of Psychology*. № 121(1). 2008. P. 83–103. <http://doi.org/10.2307/20445445>

Yevdokymova I., Khapina O. Communicative situations of violating verbal taboos (on the samples from modern British films)

Summary. The article is devoted to the analysis of communicative situations in which various types of taboos are violated in British linguistic culture. The data for the study incorporate dialogic episodes from British films of the 21st century. Verbal taboos have been defined as a ban on the use of rude and obscene expressions, as well as speech formulas that are inappropriate in a particular communicative situation, used without taking into account the status-role relations between communicants. Violation of a taboo is a signal that communication poses a threat of disruption.

The article offers and examines crucial classifications of taboos, such as the division of taboos into personal-thesaurus, culturally-usual and interculturally-conditioned taboos. According to the form of their explication, communicative taboos have been classified into verbal, non-verbal and thematic. Communicative taboos have also been divided into strict prohibitions, natural prohibitions, and conventional prohibitions of a certain culture, reflecting the norms of communication of a particular social group. The most dangerous for

communication are violations of taboos concerning the image of a person by race, nationality, religion and other affiliation, as well as insults of mental and physical abilities, appearance, age, facts of biography. It is hoped that these studies will prove that offensive words can contain a direct or indirect statement about a person's belonging to socially shameful social strata (people without a permanent place of residence; those who live by begging; alcoholics or drug addicts; prostitutes, etc.). It has been found out that rude and obscene expressions can be used in speech both with the intention of insulting, humiliating or shaming the addressee, and without such an intention, even without having a specific addressee, in order to relieve internal tension, giving vent to their own emotions.

The negative response of communicants to the violation of taboos involves the manifestation of surprise, anger, irony; lack of a predicted reaction from the addressee; unwanted change in the emotional or physical state of the addressee; cessation of communication; evasion of response or protest; social condemnation.

Key words: linguistic culture, communication effectiveness, taboo, communicative situation, communicative reaction.

Дата першого надходження статті до
видання: 17.07.2026

Дата прийняття статті до друку після
рецензування: 18.08.2026

Дата публікації (оприлюднення)
статті: 01.10.2026